

Ouders: klant of pedagogisch partner?

Trends in kinderopvang en onderwijs

Als pedagogisch medewerker of gastouder heb je elke dag contact met de ouders van de kinderen die je begeleidt. Dit contact is heel belangrijk. Jij krijgt van ouders informatie die noodzakelijk is om de kinderen goed te kunnen verzorgen en begeleiden. Omgekeerd krijgen ouders van jou informatie waardoor zij vertrouwen kunnen hebben in de opvang. Goede kinderopvang is ondenkbaar als er geen goed contact met ouders is. Hoofdredacteur Wilma Schepers van BBMP zocht uit welke ontwikkelingen er zijn in ouderbetrokkenheid in de kinderopvang en het onderwijs.

Hoe zorg je ervoor dat het contact tussen kinderopvangprofessionals en ouders ook echt goed is? Daar hebben pedagogisch medewerkers natuurlijk zelf een belangrijke taak in, maar niet minder belangrijk is de taak van het management. Het management moet er immers voor zorgen dat er aan de voorwaarden voldaan wordt voor goed contact tussen ouders en professionals. Dan moet je denken aan de tijd die zij nodig hebben om met ouders te kunnen praten, begeleiding in communicatieve vaardigheden en duidelijkheid over de informatie die pedagogisch medewerkers en ouders uit moeten wisselen. Om dit goed op elkaar af te stemmen is er een beleid rondom oudercontact nodig. Voor het themanummer 'Ouderbetrokkenheid' (BBMP 05|2016) zocht ik uit welke vragen rondom ouderbetrokkenheid op dit moment belangrijk zijn in de kinderopvang en het onderwijs. Omdat kinderopvang en onderwijs steeds meer gaan samenwerken, is het goed om

te weten hoe er in deze werelden wordt gedacht over ouderbetrokkenheid, wat de overeenkomsten en wat de verschillen zijn. Het blijkt dat de kinderopvang en het onderwijs op een heel eigen manier omgaan met het contact met 'hun' ouders. Die kennis geeft handvatten om samen verder te werken aan een gezamenlijk ouderbeleid.

Ouders als partners - in het onderwijs

In het onderwijs is er veel te doen rondom betrokkenheid van ouders. In 2010 publiceerde de Onderwijsraad het rapport 'Ouders als partners'. In dit rapport stelt de Onderwijsraad dat kinderen, van wie de ouders betrokken zijn bij wat hun kinderen leren op school, veel betere schoolprestaties hebben. Voor deze stelling kon de Onderwijsraad dikke stapels wetenschappelijk onderzoek op tafel leggen die aantonen dat ouderbetrokkenheid echt helpt. En niet alleen voor de leerprestaties.

De term bondgenootschap benadrukt dat ouders en medewerkers een gezamenlijk belang hebben: het welzijn van de kinderen

Ouderbetrokkenheid heeft ook een positief effect op het sociaal welbevinden van kinderen. Zo gedragen kinderen zich positiever tegenover elkaar en tegenover volwassenen, pesten zij minder en verzuimen zij minder als hun ouders betrokken zijn. De Onderwijsraad wil daarom dat de scholen de ouders meer als pedagogisch partners betrekken bij het leerproces van de kinderen. Nu zijn ouders in het onderwijs van oudsher al actief op school, als 'dragers van wettelijke rechten en plichten' en als 'ouderparticipatie-ouders'. Dan moet je denken aan ouders die in de medezeggenschapsraad meedenken met het management van de school en aan de ouders die actief deelnemen aan de schoolactiviteiten als voorleesouder, klaar-over-ouder of als vrijwilliger bij de musical of het sinterklaasfeest. Ouders als pedagogisch partners – ofwel ouders die actief samenwerken met de leerkrachten in het leerproces van de kinderen – zijn dus relatief nieuw. Professionals in het onderwijs zoeken naar manieren om dit partnerschap vorm te geven. In BBMP vertelt Adri Menheere, onderzoeker aan de iPabo van de Hogeschool Amsterdam, hierover.

Ouders als partners – in de kinderopvang

In de kinderopvang is er iets anders aan de hand. Voor kinderopvangouders is het onvoorstelbaar dat zij hun kind aan de deur van het kindercentrum af zouden geven zonder even over hun kind te praten met de pedagogisch medewerkers, zoals op school wel vaak de gewoonte is. Kinderopvangouders vinden het directe contact met de pedagogisch medewerkers heel waardevol en moeten dan ook wennen als hun kind naar de basisschool gaat. Maar is daarmee het partnerschap tussen ouders en medewerkers in de kinderopvang groter dan in het onderwijs?

Die vraag is niet zo makkelijk te beantwoorden. Ouders hebben in de kinderopvang niet alleen betekenis voor het uitwisselen van informatie. Ouders zijn ook klant van de kinderopvang en daar zijn zij zich heel bewust van. De meeste ouders betalen een behoorlijke rekening aan de kinderopvang en stellen zich ook meer op als consument: de opvangwensen van ouders staan centraal. De kinderopvang accepteert dat – sterker nog, in de kinderopvang worden ouders ook geregeld benaderd als klanten die geld in het laatje brengen. Kinderopvangorganisaties hebben dan ook niet zulke hoge verwachtingen van de betrokkenheid van ouders bij wat de kinderopvangorganisatie belangrijk vindt in de opvang van hun kinderen.

Hoe kan het anders? Twee projecten

Wat zou er anders kunnen in de kinderopvang en in het onderwijs om ouders meer betrokken te laten zijn bij de ontwikkeling en het leerproces van hun kinderen? In het themanummer van BBMP komen verschillende mensen – wetenschappers, adviseurs, coaches – aan het woord. Hier wil ik er twee uitlichten: Ellen Rutgeerts van VBJK, zij schrijft over een ervaringsproject rondom bondgenootschap met ouders, en David Kranenburg, die in een interview vertelt over de activiteiten van Actief Ouderschap.

Ouders als bondgenoot

Ellen Rutgeerts begeleidde samen met haar collega's van VBJK een project van acht kinderopvangorganisaties in Brussel. De projectvraag was: hoe kunnen we de opvoedingsondersteunende rol die kinderopvang heeft versterken? Het antwoord was: door ruimte te geven aan het bondgenootschap met de ouders. De term bondgenootschap benadrukt dat ouders en medewerkers een gezamenlijk belang hebben: het welzijn van de kinderen. Bondgenootschap gaat verder dan partnerschap. Het geeft aan dat ouders en medewerkers elkaar nodig hebben, elkaar kunnen ondersteunen en van elkaar kunnen leren. Daarbij is de grondhouding van begeleiders in de communicatie en in de interactie met ouders heel belangrijk. Daar ligt een taak voor leidinggevendenden die de pedagogisch medewerkers moeten ondersteunen en coachen in de vaardigheden die ze daarvoor nodig hebben.

Ellen en haar collega's hebben het resultaat van het project beschreven in de handleiding *Kinderopvang en ouders: partners in opvoeding*. De kern daarvan wordt gevormd door de hoofdstukken over de principes van een goed ouderbeleid en hoe je je team daarin mee krijgt. Daarvoor is het belangrijk dat managers en kindbegeleiders het gesprek voeren over waarom bijvoorbeeld het wennen zo belangrijk is voor de band tussen ➤

Een handleiding ouderbeleid

Het boek *Kinderopvang en ouders: partners in opvoeding*, geschreven door Ellen Rutgeerts en Veerle Vervaeke van VBJK, verschijnt bij CEGO Publishers, Leuven. Meer info en bestellen kan via: cegopublishers.be. In deze KIDDO lees je meer over deze handleiding op pagina 38.

kind, ouder en begeleider. Als je hier samen over spreekt en nadenkt, dan volgt bijna vanzelf dat de medewerkers ook gaan handelen naar de gedeelde inzichten. Hetzelfde geldt voor onderwerpen als de dagelijkse contacten bij het brengen en halen en het organiseren van ouderactiviteiten. Dit alles vloeit voort uit de visie van waaruit de acht kinderopvangorganisaties aan dit project gewerkt hebben: kwaliteitsvolle kinderopvang besteedt expliciet aandacht aan het ouderbeleid en goed ouderbeleid richt zich op de driehoek kind-ouder-begeleider. Naast praktische tips voor het teamwerk (beschrijven van visie en beleid, het samen praten en denken over de verschillende thema's) geeft de handleiding veel suggesties voor hoe pedagogisch medewerkers oudercontacten op de werkvloer vorm kunnen geven rondom onderwerpen als wennen, halen & brengen en tevredenheidsgesprekken. Daarmee biedt deze handleiding veel inspiratie om met je team aan de slag te gaan.

Ouders als professionals

David Kranenburg is de oprichter van Actief Ouderschap, een organisatie van professionals in het onderwijs die hun collega's willen enthousiasmeren om aan de slag te gaan met het pedagogisch partnerschap van ouders. In het interview in BBMP beschrijft David de kerngedachte van Actief Ouderschap: 'Je kunt als professionals van alles bedenken over wat goed zou zijn voor de kinderen, maar ouders weten vanuit hun eigen "professionaliteit" wat de kinderen nodig hebben, en wat zij zélf nodig hebben. Dat laatste is niet onbelangrijk. De tijd is voorbij dat je ouders kunt verplichten om zich aan te passen aan de manier waarop jij jouw pedagogische opdracht wil uitvoeren. Ouders hebben zelf ook een pedagogische opdracht en een druk leven. De kunst is dat allemaal bij elkaar te laten komen, en samen te werken als "gelijkwaardige professionals".' Actief Ouderschap ondersteunt allerlei organisaties bij het vormen van een partnerschap met ouders. Dat kunnen scholen zijn, kinderopvangorganisaties, sportclubs, bibliotheken, Centra voor Jeugd en Gezin, enzovoort. David vertelt: 'Actief Ouderschap zorgt ervoor dat de professionals van deze organisaties

echt in gesprek komen met ouders én met elkaar. Eerst maken we met het hele team een analyse van waar die organisatie op dat moment staat. Daarvoor vullen we samen "een scan" in. In die scan worden de professionals gevraagd hun eigen organisatie te beoordelen op een aantal criteria (zie kader, red.).' 'Als het beeld helder is, gaan we in gesprek met de ouders. En dan bedoel ik alle ouders. Die zullen niet allemaal komen op zo'n "Ouderavond over wensen en verwachtingen", maar dat proberen we wel. Wij verzamelen wat ouders vertellen en zorgen ervoor dat dat bij het team goed tussen de oren komt. Wat er daarna gebeurt is aan de organisatie. Ik merk dat het effect heeft. Ook omdat we inmiddels veel voorbeelden kunnen laten zien van hoe partnerschap met ouders werkt in de praktijk, wat het effect is van aandacht voor ouderbetrokkenheid op het welbevinden en de leerprestaties van de kinderen.' ◀

De vijf tips van Actief Ouderschap

1. Nodig de ouders actief uit om mee te doen.
2. Maak duidelijk dat partnerschap altijd vrijwillig is.
3. Maak gebruik van de kracht van ouders.
4. Maak duidelijk dat het gaat om het belang van het kind.
5. Geef energie (wees positief), dan krijg je energie terug.

Meer informatie op www.actiefouderschap.nl

Verder lezen?

Wie zich verder wil oriënteren op dit onderwerp kan het BBMP-themanummer Ouderbetrokkenheid bestellen bij SWP: www.swpbook.com/1961
Het artikel van Ellen Rutgeerts en het interview met David Kranenburg uit deze BBMP zijn ook te lezen via www.kiddo.net